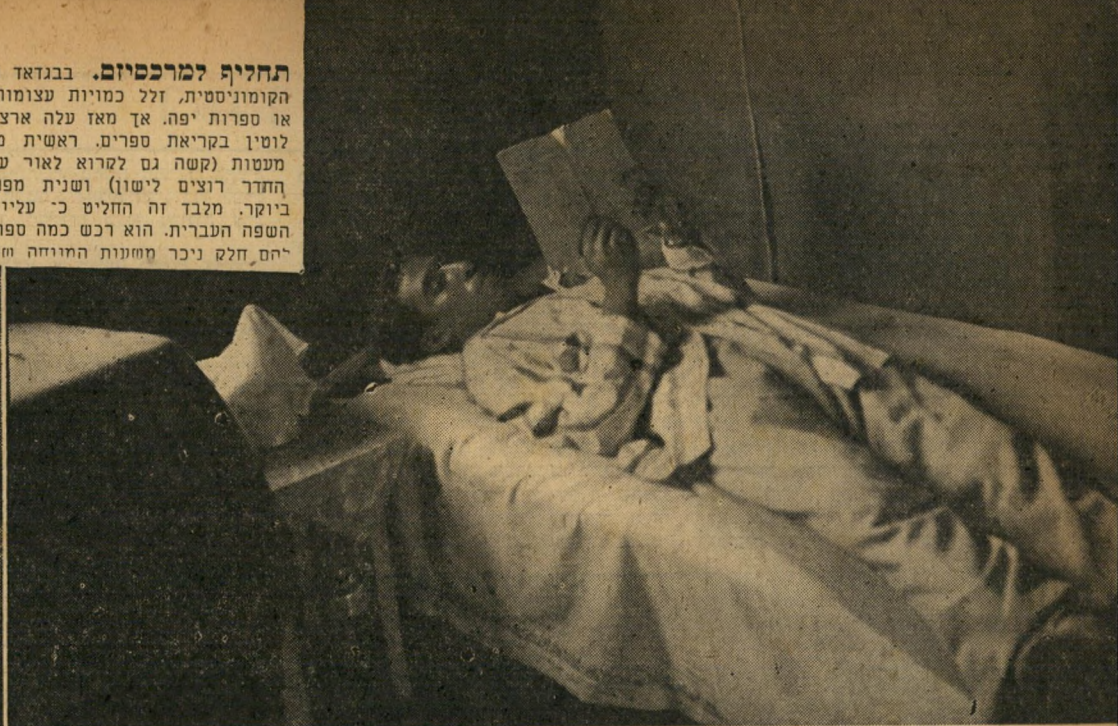

תחליף למרכסיוז. בבנדאד היה שלום אוחד המפלגה הקומוניסטית, זלל כמויות עצומות של ספרות מרקטיסטית או ספרות יפה. אך מאז עלה ארצה נאלץ לקצץ כמעט לחלוטין בקריאת ספרים. ראשית מפני ששעות הפנאי שלו מעטות (קשה גם לקרוא לאור עששית נפט כששאר דיירי החדר רוצים לישון) ושנית מפני שספרים טובים עולים ביוקר. מלבד זה החליט כי עליו ללמוד, ראשית כל, את השפה העברית. הוא רכש כמה ספרי לימוד מתחילים, מקדיש להם חלק ניכר משיעורי המיוזיה שלו, אחר העבודה (מימיו).

המוסר החשוב. במרכז המעברה עומדת שורה של צריפים המאכסנים את כל המוסדות החשובים של המקום: לשכת העבודה, לשכת הגיוס, המזכירות, הצרכניה ובית הקפה הקטן. מדי פעם מבקר שלום בבית קפה זה (למטה). מזמין כוס גזוז פושר ויושב למשחק דומינו או ששיבש. זה אמנם בילוי קלוש במקצת, אולם קשה לתושב מעברה להיות ברוך ביותר. אם ירצה לנסוע העירה עליו לחזור, לפני ששרות האוטובוס נפסק.

העולם הסגור. לפעמים לובש שלום את בגדי החג שלו ויוצא העירה. האורות, הרעש, ההמון המצופף ברחובות אניס זרים — הרי בן עיר הנהו. אלא שכאן מביט הוא על כל הנעשה מסביב כצופה במחזה. אין הוא יכול, למעשה, להשתתף בחיים אלה כי אין לו כל חברה. הוא רק יכול לקנות גביע גלידה ולהתבונן בנערות העוברות על פניו או לשבת בבית קפה על שפת הים. זהו עולם סגור אשר אין לחדור אליו בקלות — ברגע שיתחיל לדבר עם מישהו מן הסובבים אותו ירגיש הלה כי בן שיחו הוא אחד מאותם עולים זרים אשר יאה יותר להשאירם לטיפול הממונים, מטעם המוסדות.

צבע לבן או שחור. במרוצת הימים הסתגל שלום לעבודה הגופנית הקשה, מצא אף הוא מקום עבודה קבוע והתרכז ברכישת שפת מולדתו החדשה. הוא ניצל כל הזדמנות לדבר עברית, קנה סידרת ספרי לימוד ומילון, הקדיש להם את כל זמנו הפנוי. הוא האמין כי לא יוכל לעולם להשתרש בארץ כל עוד לא ידע את שפתה על בוריה. מאידך האמין כי ברגע שיוכל לדבר עברית באופן שוטף תיפול המחיצה המפרידה אותו מן הישוב הוותיק, מאותם האנשים הרגילים לפסוח עליו בשתי המלים השנואות: עולה חדש.

היתה עוד מלה אשר שלום למד לשנא: עיראקי; על כל לשון היתה המלה כנגואי. "האנשים מופתעים לראות שאני לא ספסר או פושע ובכל זאת עיראקי" הוא מספר. לא זו בלבד, אלא שאצל ותיקים לא מעטים פירושה של מעברה היה מעין מחנה מצורעים, ייצורים משונים אשר יש להתזקקם הרחק מן הערים והישובים הוותיקים. ביושבו במעברה לא היתה לו כל אפשרות לבוא במגע עם בני הארץ. ללמוד מהם או להבין אותם. הדבר נראה שטוהי בעיניו כי הרי בעוד זמן לא רב יחיה הוא ועוד רכבות כמוהו רוב במדינה, יכריעו את גורל הארץ ותושביה. "ואם איש אינו טורח להתעניין בי ולהסביר לי את המצב בארץ כיצד יוכל לדרוש ממני להתחשב בו ובבעיותיו?" הוא שואל. אותה הרגשה של כבילות רוחת כמעט בין כל תושבי המעברה אם כי לא כולם מוכנים להביט על זה בשלחת נפש ולנתח את המצב בהגיון. בתמונה שהם מציינים לעצמם חסרים כל גחני-הביניים וכל דבר מקבל צבע לבן או שחור: אם הישוב הוותיק אינו רוצה לקבל אותם הרי כל הותיקים אויבים מושבעים הרוצים את כל הטוב רק לעצמם. כאשר קיבל שלום כהן הודעה מלשכת הגיוס המקומית להתייצב לשרות צבאי לא ראה בהודעה שום אסוף. החדשים שעברו עליו במחנות העולים וכמעברה הראו לו כי השתרשותו בישוב אינה דבר התלוי ברצונו הטוב ובהחלטותיו. הוא רצה בכל מאודו להיות ישראלי אך ישיבתו במעברה כידדה אותו בידוד נפשי משאר העם. הוא גם הבין כי כל זמן שישוב שם לא יוכל לצאת למרחב ואיש לא יחלום לרדת אליו מפסגת העם השולט לרמתו של בן המעמד השני.

לעומת זאת האמין כי בצבא יעבור את כור ההיתוך היחיד שנשאר בארץ העושה את העולים החדשים לאזרחים — תפקיד אשר פעם מילאו הקיבוצים. הוא גם רוצה לנצל את שירותו הצבאי וללמוד מקצוע שיועיל לו לאחר השחרור. "אם יעלה לי שנתיים להפוך אזרח" הוא אומר "כדאי כבר במחיר זה להפוך אזרח בעל מקצוע."

